

**Mapa Escolar dels ensenyaments bàsics
de la ciutat de Barcelona
2005-2010**

Document de criteris

Aprovat pel Consell de Direcció del Consorci d'Educació de Barcelona
el dia 10 de maig de 2006

Índex

Marc general	3
Context actual	6
Objectius generals	8
Criteris d'intervenció	9
Programes d'actuació	11
Metodologia i indicadors	18

Marc general

De la planificació educativa

La planificació educativa esdevé una eina bàsica per assegurar la igualtat d'oportunitats, tot garantint el dret a l'educació per a tothom mitjançant una oferta escolar gratuïta i suficient integrada per tots els centres dels serveis públics educatius i, paral·lelament, reforçant l'equitat d'aquest.

La planificació educativa ha de contribuir a que tots els infants i joves en edat d'escolarització obligatòria tinguin la possibilitat de gaudir d'un ensenyament que respongui a les exigències de les societats més avançades i que els permeti assolir els objectius comuns establerts amb caràcter general.

Les directrius per a una planificació educativa a llarg termini han de fer avançar el model educatiu de la ciutat de Barcelona en la direcció de la màxima cohesió social. En una societat tan canviant com la nostra, el Mapa Escolar serà la resposta concreta de la planificació educativa, en cada moment, a les noves necessitats educatives i als moviments demogràfics com a conseqüència de la variació de les taxes de natalitat i dels fluxos migratoris.

Aquesta planificació educativa es concretarà en un programa de noves construccions, en la reordenació de l'oferta educativa, si s'escau, i en la definició dels criteris per a l'elaboració de les zones d'escolarització i de les adscripcions entre centres. La planificació educativa ha de contemplar el conjunt dels centres i ensenyaments del servei públic educatiu i ha de facilitar i ajudar a que aquest sigui un referent per a la ciutat.

La planificació educativa ha d'establir els objectius generals, els criteris d'intervenció i els programes d'actuació tenint en compte les necessitats presents i la previsió de les més immediates.

La planificació educativa ha de respondre a criteris quantitius i qualitius i programar, amb la suficient antelació, les actuacions adients per aconseguir els llocs escolars necessaris, gratuïts i de qualitat. Ha de vetllar per l'aprofitament racional dels recursos existents i per l'obtenció dels nous recursos corresponents a les noves inversions.

La planificació educativa ha de contemplar mecanismes de revisió i, en particular, ha d'establir un sistema d'indicadors que permeti anar fent els ajustaments necessaris, almenys cada 5 anys.

La planificació educativa ha de comptar necessàriament amb la participació i col·laboració de l'administració local, en tant que administració més propera als

ciutadans i millor coneixedora del territori i de les seves necessitats. A la ciutat de Barcelona, la iniciativa d'aquest procés correspon al Consorci d'Educació de Barcelona com a ens de cooperació i col·laboració de les dues administracions. Lògicament, la planificació educativa s'ha d'inscriure en el marc de les polítiques educatives d'àmbit més general i en el de les propostes globals del propi municipi.

Del mapa escolar de Barcelona

El mapa escolar de Catalunya de 1995, especialment a la ciutat de Barcelona, va tenir una implementació excessivament lenta i ha quedat ràpidament obsolet perquè ni va ser capaç d'adequar-se a les noves necessitats d'escolarització, ni als nous reptes que planteja avui l'educació. Només com a exemple, en els dos darrers anys s'han posat en marxa dos centres de primària, encara pendents des de 1995, i s'han creat dos centres més per respondre a la demanda de noves zones urbanes, que no havien estat planificats en aquell mapa.

Des de diferents sectors del teixit associatiu relacionats amb l'educació, des dels mateixos professionals (mestres, professors i professores) i, de manera especial, en el marc del Consell Escolar Municipal de Barcelona, s'ha demanat a bastament, una revisió de la distribució territorial de l'oferta educativa des de la perspectiva de l'equitat i del servei públic.

El Consell Escolar Municipal de Barcelona, com a organisme institucional de participació i amb competències per a dictaminar sobre les propostes educatives per a la ciutat, en el darrer plenari del curs 2001-02 va acordar per unanimitat demanar la revisió del Mapa Escolar vigent a la ciutat des de l'any 1995.

Durant aquell curs les diverses instàncies del Consell Escolar Municipal de Barcelona van elaborar un informe sobre els criteris per l'adequació del mapa escolar de Barcelona. Com a elements que condueixen a la necessitat d'adequar la planificació escolar de la ciutat, hi destaquen:

- La no execució del Mapa Escolar acordat per al 1995-2000. A més a més, aquest ha canviat significativament, atès que les modificacions parcials efectuades, en molts casos sense justificar, s'han anat consolidant. Aquest és un dels motius pels quals l'oferta i la demanda escolars estan desajustades territorialment, sectorialment i segons els nivells educatius.
- Els canvis demogràfics significatius que s'han produït en els darrers anys, vinculats a l'arribada de població immigrada.

- L'aparició de noves necessitats de construccions escolars derivades de les noves actuacions urbanístiques en curs, fonamentalment per la creació de nous habitatges.
- La constatació de la dificultat per concretar una política educativa integradora que escolaritzi de manera equilibrada entre tots els centres del servei públic educatiu els nens i les nenes de famílies de recent immigració provinents de cultures molt diferents.

Context actual

La conjuntura actual està fortament marcada pel canvi. A tots els nivells, les administracions implicades es troben davant la necessitat de respondre als reptes de futur que cada cop es defineixen de manera més clara.

L'Acord per a un Govern Catalanista i d'Esquerres, signat al Saló del Tinell, en el capítol dedicat a la política educativa es proposa la cogestió de la planificació educativa, tot creant mecanismes de coresponsabilitat i cogestió entre el Departament competent en matèria educativa i les Administracions locals. Aquests mecanismes asseguraran la planificació de l'oferta educativa i el mapa escolar, l'oferta de places escolars públiques i l'avaluació de les necessitats d'escolarització, als efectes de la creació de nous centres públics i la concessió de nous concerts educatius als centres de titularitat privada, així com l'establiment d'itineraris entre centres d'educació primària i centres d'educació secundària.

El programa 2004-2007 del Departament d'Educació, entre els seus objectius generals i com a canvis estructurals, estableix la prioritat d'una planificació de l'oferta educativa sostinguda amb fons públics adequada per a satisfer les necessitats actuals i futures d'escolarització del nostre alumnat.

El Pacte Nacional per a l'Educació, en l'àmbit dedicat al servei públic educatiu, declara que l'administració educativa integrarà dins la planificació general l'oferta de llocs escolars gratuïts, amb la finalitat de satisfer de la millor manera possible les necessitats educatives de cada territori, des d'una perspectiva d'estabilitat i de participació de tots els agents socials. També proposa, de manera general, la programació dels ensenyaments i del mapa escolar, de manera concurrent, amb els Ajuntaments, així com la determinació de l'oferta educativa i el desenvolupament del procés d'escolarització.

La Carta Municipal de Barcelona, aprovada per la Llei 22/1998, de 30 de desembre, crea el Consorci d'Educació de Barcelona com un ens associatiu, entre la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona, que pot exercir les potestats que li atribueix l'article 61.1 de la Llei per a la gestió conjunta de les funcions, les activitats i els serveis establerts en els articles 123 i 124 de la Carta en matèria d'educació, dins el territori municipal. En concret, el Consorci d'Educació de Barcelona ja ha assumit actualment la competència en programació i distribució territorial de centres docents no universitaris, corresponent a l'article 3.2.a. del Decret 84/2002, de 5 de febrer.

L'any 2004, en el marc d'aquesta dinàmica cooperativa, i tot i no tenir en aquell moment encara una concreció actualitzada del mapa escolar, Generalitat i Ajuntament van comprometre i ja han començat a realitzar un

gran esforç inversor per fer viables els criteris que regeixen les seves polítiques. Així, s'han acordat inversions conjuntes per 177 milions d'euros en el període 2004-2007, destinades a la construcció de nous centres i l'adequació dels ja existents. El fruit d'aquesta aposta ferma per la renovació i creixement de la xarxa ha suposat, en els darrers anys, la construcció d'un bon nombre de centres educatius en un temps rècord, com ara la xarxa d'escoles bressol municipals, creades a través de convenis, o la ubicació de nous equipaments educatius al front marítim de la ciutat en resposta a la dinàmica demogràfica que s'hi manifesta.

Aquest conjunt d'iniciatives reflexa la voluntat de donar compliment a les expectatives de la comunitat educativa de Barcelona, implicada de sempre en l'educació a la ciutat, ja sigui des de l'àmbit de la concepció com des de la gestió i, actualment, des de la participació en tots els espais. Tot plegat, en un moment de canvi pel que fa a la regulació del sistema educatiu a nivell de l'Estat que ha d'aconseguir actualitzar i consolidar el conjunt de l'ordenació i normativa existent i ha de concretar a nivell estatal els compromisos assumits en l'espai europeu.

Finalment, en l'àmbit de l'Ajuntament de Barcelona, el Programa d'actuació Municipal pel període 2003-2007 planteja la necessitat i la urgència d'elaborar un nou Mapa Escolar dins del marc del Consorci per tal de respondre la demanda no atesa amb la construcció de nous centres escolars públics i avançar cap un millor equilibri entre el sector privat concertat i el sector públic, actualment, minoritari en la nostra ciutat.

Objectius generals

Els objectius generals de la planificació educativa a Barcelona són:

- Vetllar per la constant adequació del parc escolar al perfil de la ciutat. En aquest sentit, millorar-lo i ampliar-lo sempre que sigui necessari per respondre a les noves demandes quantitatives i qualitatives dins la perspectiva dels moviments de la població i de les intervencions urbanístiques actuals i futures.
- Partint d'una concepció de la planificació com un mecanisme de cohesió i d'integració social, facilitar les màximes oportunitats a tothom, amb una especial cura per les persones que provenen de situacions socials, culturals i econòmiques més desfavorides. Per tal d'aconseguir resultats satisfactoris per a tothom, cal preveure una planificació activa compensadora de desigualtats.
- Vetllar per l'equilibri territorial, i garantir que es donen les bases per l'equitat i la cohesió social, tot cercant polítiques que responguin a les necessitats de tots els sectors socials de la ciutat.
- Avançar cap a un model d'escola de proximitat, que faciliti i reflecteixi la diversitat social, la satisfacció de les necessitats de les famílies i la integració dels diversos projectes educatius del territori.
- Potenciar la convivència i la promoció social. L'espai escolar, per la seva configuració material i temporal, és un marc idoni per l'establiment de normes, pautes i l'elaboració de valors i principis comuns. Dins aquest context, cal fer i compartir polítiques actives que impedeixin la fragmentació entre grups i col·lectius.
- Avançar en la fixació i en l'assumpció dels objectius educatius establerts per la Unió Europea.

Les Administracions Educatives són les primeres i principals responsables de la planificació educativa; però, per tal que aquesta sigui el més adequada i satisfactòria possible, és necessari el compromís i la implicació de la comunitat educativa i del conjunt de la ciutadania. Aquest compromís no s'ha de donar només en l'elaboració de la planificació sinó que, també, ha de permetre el màxim aprofitament per part de tothom dels recursos i de les oportunitats que generi aquesta mateixa planificació.

Criteris d'intervenció

En funció dels objectius establerts, la planificació educativa i, en conseqüència, la definició del Mapa Escolar, ha d'orientar-se amb un seguit de criteris d'intervenció:

- Integrar en la planificació general tota l'oferta de llocs escolars en els ensenyaments gratuïts, ja sigui en centres públics com en centres privats concertats, de tal manera que atengui a una distribució adequada i equilibrada de l'alumnat amb necessitats educatives específiques, faciliti la integració de la població procedent de la immigració i que, alhora, tingui en compte el dret de les famílies per triar el tipus de formació que desitgen els seus fills i filles.
- Revisar i reordenar i, si és necessari, reconvertir l'oferta existent per respondre a les necessitats d'escolarització, donar un millor servei a les famílies i fer un aprofitament correcte dels recursos i instal·lacions.
- Planificar una oferta suficient de llocs escolars sostinguts amb fons públics que permeti, a cada territori, ajustar les ràtios per a fer possible una distribució adequada i equilibrada de l'alumnat amb necessitats educatives específiques i de la població procedent de la immigració de manera que es pugui donar resposta a les necessitats de cohesió social.
- Pel que fa a la xarxa de centres de titularitat pública i la seva distribució, ampliar i continuar millorant el parc escolar, sempre que calgui, a través de la creació i construcció de nous equipaments públics. A diferència d'altres territoris de Catalunya, a Barcelona els percentatges d'oferta del sector públic i del sector privat concertat estan invertits respecte la mitjana nacional, raó per la qual és important poder crear nous llocs escolars públics que reforcin aquest sector. Aquestes intervencions s'han de programar tenint en compte les necessitats de les diverses zones amb l'objectiu de reduir els dèficits del sector públic (allà on la mitjana d'oferta pública és molt baixa o existeixi demanda no atesa de manera reiterada) i avançar cap un millor servei públic educatiu dins la perspectiva global de la ciutat.
- Fer una política de reserva de sòl urbà en les àrees de nova o futura intervenció urbanística que suposin nous habitatges o substitució d'habitatges existents i que, en conseqüència, comportin la presència de població més jove en edat reproductiva. L'objectiu és garantir que el creixement d'aquestes zones doni lloc a barris socialment i urbanísticament estructurats i amb els serveis adients al perfil de població.

- Pel que fa a l'estat dels equipaments escolars, millorar i adequar la xarxa pública existent prioritzant actuacions que portin a la dignificació, adequació i el manteniment integral de les instal·lacions i infraestructures escolars. La planificació, programació i execució de les actuacions tindrà en compte les necessitats específiques expressades pels centres educatius i, en especial, facilitarà el desenvolupament de plans, projectes i iniciatives d'innovació i millora de la qualitat educativa.
- Definir els criteris per l'establiment de zones escolars en funció de dos eixos: que l'escola sigui propera al domicili i que aculli tot l'alumnat representatiu de la població del barri, tenint en compte les particularitats d'ubicació territorial de determinats centres i les especificitats d'altres amb projectes educatius singulars o especialitzats.
- Preveure actuacions específiques en zones d'especial atenció.
- Promoure estructures escolars més flexibles que donin resposta a les demandes de les famílies, i que siguin adequades a les característiques i a l'especificitat dels territoris.
- Potenciar els itineraris formatius entre les diverses etapes, especialment en l'ensenyament obligatori, per tal d'assegurar la continuïtat pedagògica dels centres i respectar els processos de maduració personal dels infants i joves.
- Facilitar l'autonomia dels centres educatius i la seva interacció en xarxa, per tal de potenciar un servei públic educatiu de qualitat.
- Avançar cap a la consolidació d'un servei educatiu de proximitat per tal de facilitar la coordinació amb altres serveis de caràcter educatiu no formal, cultural, lúdic o social del territori i convertir el centre educatiu en un referent per a les famílies i per a la gent del barri.
- Estendre i potenciar el servei d'informació i d'orientació a les famílies per tal de garantir l'accés transparent i en igualtat d'oportunitats de la ciutadania als centres del servei públic educatiu.

Programes d'actuació

Dins l'àmbit de la planificació educativa i de l'elaboració del Mapa Escolar, els programes d'actuació específica abastaran els següents temes:

1. Determinació, planificació i programació de les necessitats a 5 anys vista.

El punt de partida per a la planificació de les noves necessitats escolars en el període 2005-2010 és la fotografia de l'estat del parc escolar actual i la planificació de noves necessitats d'escolarització en l'horitzó 2010.

Les principals mancances que observem en la situació actual procedeixen de l'existència d'un parc escolar inadequat pel que fa a la seva ubicació territorial, que provoca desajustaments importants entre la demanda i la oferta educativa, especialment en el sector públic, i problemes de sostenibilitat de la mobilitat en determinades zones de la ciutat; d'una feble cobertura del sector públic en determinats districtes de la ciutat, especialment a Eixample, Gràcia, Les Corts, Sarrià-Sant Gervasi i Horta-Guinardó, que impossibilita donar satisfacció viable a les demandes d'escolarització d'un gran nombre de famílies i, finalment, d'una tendència a la saturació de l'oferta educativa en determinats barris i districtes de la ciutat que pot comportar greus problemes per l'escolarització tan de la població autòctona com de la població nouvinguda.

Els criteris que s'han fet servir per definir les necessitats de noves construccions han estat els següents:

- Assegurar una cobertura global igual o superior al 100% en tots els districtes amb l'oferta dels centres del servei públic educatiu.
- Incrementar la cobertura pública a Infantil i Primària a nivell de ciutat, amb especial atenció als districtes més deficitaris.
- Millorar la cobertura del sector públic a Primària i Secundària a tots els districtes, amb l'objectiu específic de superar el 33% a l'Eixample i Les Corts.
- Garantir, a nivell de capacitat, la continuïtat del 6è al 1r d'ESO públic per a tots els alumnes de centres adscrits.
- Preveure les necessitats constructives derivades de les noves actuacions urbanístiques planificades per l'Ajuntament de Barcelona.

2. Programació de noves construccions d'equipaments escolars públics.

Les noves construccions han de respondre a una doble necessitat: d'una banda, compensar els dèficits actuals i, en segon lloc, preveure les necessitats

que es derivaran dels increments de població, tant els deguts als fluxos migratoris com els produïts per la construcció d'habitatge en zones d'intervenció urbanística. No cal perdre de vista que la compensació dels dèficits actuals implica la ubicació de nous centres docents en territoris on hi ha moltes dificultats d'obtenir solars adequats. En canvi, en el segon cas, ens caldrà intervenir en la previsió de la reserva de sòl pels nous equipaments educatius, en funció dels paràmetres i de les característiques dels plans d'actuació.

Per a la seva execució s'haurà de tenir en compte 3 factors:

- La disponibilitat de solars o d'equipaments que es puguin adequar a les noves exigències de la planificació.
- La reserva i adequació de solars com a resultat de noves intervencions urbanístiques dins del planejament d'iniciativa municipal.
- L'establiment de prioritats, calendari i previsió d'inversions necessàries.

Pel que fa a les noves construccions de centres educatius d'Infantil i Primària, les actuacions s'agruparan en 2 tipologies diferents:

- A. Necessitats derivades de la situació actual d'oferta, demanda i població. Aquesta tipologia està desdoblada en dos classes: A1, corresponent a zones amb demanda no atesa important, en les quals cal intervenir de forma urgent i A2, corresponent a zones amb demanda no atesa significativa, especialment al sector públic, que requereixen intervencions a un termini més llarg.
- B. Necessitats derivades dels objectius de cobertura pública plantejats per al 2010. Aquesta tipologia està desdoblada en dues classes: B1, corresponent a zones de construcció de nous habitatges per actuacions urbanístiques, i B2, corresponent a creixement de la població escolar en zones sense transformació urbanística.

Aquesta classificació no implica directament una priorització. Les actuacions de tipus A1 són les més urgents, tot i que la seva execució dependrà de la disponibilitat de sòl i del grau de prioritat que pugui presentar cada territori. Les actuacions de tipus B1 esdevenen prioritàries en el moment que s'inicia la transformació urbanística corresponent. Finalment, les actuacions de tipus A2 i B2 són les menys urgents, tot i que la seva execució pot avançar-se si apareix alguna oportunitat de disponibilitat de sòl o d'equipaments convertibles que s'hagi d'aprofitar o si les tendències d'increment de població s'accentuen més enllà de l'escenari previst.

L'aplicació dels criteris anteriors i d'aquestes tipologies a Infantil i Primària ens porta a elaborar una proposta d'increment de les línies estructurals a oferir en el sector públic, distribuïdes per districtes.

Pel que fa a les noves construccions de centres educatius de Secundària, les actuacions s'agruparan en cinc tipologies diferents:

- A0. Necessitats derivades de dèficits actuals de entre 6è i 1r d'ESO
- A1. Necessitats que es derivaran dels CEIP de tipologia A1.
- A2. Necessitats que es derivaran dels CEIP de tipologia A2.
- B1. Necessitats que es derivaran dels CEIP de tipologia B1.
- B2. Necessitats que es derivaran dels CEIP de tipologia B2.

En aquest cas, la prioritització apareix de forma natural, ja que les necessitats de tipus A0 són les més urgents i la resta s'ordenaran en funció de l'execució real de construccions de CEIP de les quatre tipologies.

L'aplicació dels criteris anteriors i d'aquestes tipologies a la Secundària Obligatòria ens porta a una proposta d'increment de les línies estructurals a oferir en el sector públic, distribuïdes per districtes.

La previsió d'increment de l'oferta de línies estructurals, tant d'Infantil i Primària com de Secundària Obligatòria, s'ha de traduir en una programació de noves construccions de centres educatius i d'ampliacions i adequacions de centres educatius ja existents. Aquesta programació requerirà una previsió de necessitats de sòl, que s'haurà de realitzar de forma conjunta per les tres etapes, amb l'objectiu d'optimitzar la disponibilitat de solars i de facilitar les construccions de nous centres educatius 3-16 i 3-18.

3. Reordenació de l'oferta

Per tal de respondre als canvis demogràfics, tant per la incorporació d'alumnat procedent d'altres països com pel creixement vegetatiu, s'han anat fent alguns reajustaments de l'oferta dels centres públics i privats concertats. D'una altra banda, el reconeixement de la gratuïtat del 2n cicle d'Educació Infantil i la seva progressiva implantació han modificat el volum i les característiques de l'oferta en alguns territoris, afectant els centres privats no subvencionats que ofereixen l'etapa 0-6. També s'han anat incorporant en alguns centres privats concertats de primària i secundària, unitats per alumnat de 2 anys.

El resultat d'aquest conjunt d'elements mostren una imatge distorsionada quant a l'estructura dels centres docents en relació a l'oferta dels ensenyaments. La rigidesa en el sector públic contrasta amb la flexibilitat amb que s'ha anat tractant el sector privat concertat. El tractament uniformista, en el primer cas, ha provocat situacions poc beneficioses per als centres i per a les famílies.

D'una altra banda, hi ha llocs concrets de la ciutat en els quals es fa necessària una reordenació de l'oferta actual d'ensenyaments, per tal

d'ajustar-la millor a la demanda existent. Aquesta reordenació s'ha de fer tenint en compte la disponibilitat d'espais dels centres i les possibles necessitats d'adequació.

Dins aquest apartat, caldrà intervenir en els següents aspectes:

- Millorar i rehabilitar els centres públics existents, tot arribant a donar resposta al 50% de les necessitats diagnosticades l'any 2004 per les administracions titulars dels edificis.
- Adequar els espais dels edificis dels centres públics per tal d'ampliar la seva oferta, si és possible, o adaptar-los a nous ensenyaments, sense que això impliqui l'alteració d'aspectes qualitatius ja incorporats als centres.
- Fomentar la màxima ocupació dels espais existents.
- Reordenar l'oferta global, dins cada sector i territori, per ajustar-la millor a la realitat de la demanda i de les noves necessitats.
- Fer un seguiment de l'impacte en l'escolarització de les millores fetes en els centres educatius.
- Qualificar l'oferta educativa amb continguts pedagògics.

4. Determinació de les adscripcions entre les etapes educatives, especialment, entre les etapes de primària i la secundària obligatòria.

L'actual estructura del sistema educatiu en relació al període de l'escolaritat obligatòria estableix dos etapes diferenciades com a formes d'organització dels aprenentatges i de la formació dels infants i dels joves: l'etapa d'educació infantil i primària, de 3-12 anys i l'etapa de l'educació secundària obligatòria, de 12-16 anys.

El reconeixement de la pròpia autonomia de les etapes i la seva delimitació pel que fa als objectius i procediments que les caracteritzen ha de ser compatible amb la garantia de la continuïtat pedagògica i educativa al llarg de tota l'escolaritat obligatòria. Així doncs, la lògica del sistema ha de ser compatible amb la lògica dels beneficiaris d'aquest sistema: els infants i joves i les seves famílies.

Per raons diverses, al sector públic s'ha establert un model únic on l'educació primària i l'educació secundària obligatòria es fan en centres plenament diferenciats. Aquesta separació entre les etapes de primària i de secundària obligatòria també ha afectat el sistema d'accés des del 6è de primària al 1r d'ESO. Les famílies que escolaritzen els seus fills al sector públic han de tornar a fer de manera obligatòria la preinscripció, fins i tot en casos en que els centres de primària i els de secundària comparteixen edifici o són molt propers. Tanmateix, en el sector privat concertat, l'obligació de la preinscripció a 1r d'ESO està reservada només a les famílies que volen canviar de centre.

L'actual sistema d'adscripcions entre primària i secundària, almenys al sector públic, pateix d'una sèrie d'inconvenients entre els quals destacaríem, d'una banda, la gran disparitat en la quantitat de CEIPs adscrits a cada IES fet que, en molts casos, no correspon al flux real d'alumnat i posa en evidència una gran diferència entre les adscripcions reals i les formals i, d'una altra banda, la coexistència, dins el model de zones d'adscripció, de dues modalitats, CEIPs que pertanyen només a una zona i CEIPs que en pertanyen simultàniament a dues.

De la mateixa manera que les àrees territorials de proximitat tenen un paper bàsic en la regulació de l'entrada al sistema educatiu (P3), l'instrument de regulació del flux primària-secundària correspon al sistema d'adscripcions.

El sistema d'adscripcions entre centres s'hauria de revisar d'acord amb els següents criteris:

- Adequar les adscripcions formals a les adscripcions reals
- Reduir la disparitat en el model d'adscripcions per tal que hi hagi un tractament igual en les mateixes situacions.
- Avançar cap una major homologació dels processos entre el sector públic i el sector privat concertat en el pas de l'etapa primària a la secundària obligatòria per tal de superar els obstacles existents actualment en el sector públic.
- Preveure, de forma experimental, l'establiment de vinculacions automàtiques entre centres de primària i de secundària, garantint al màxim la continuïtat de l'alumnat i la coherència pedagògica entre les etapes obligatòries.
- Impulsar i reforçar els itineraris entre primària i secundària quan el flux d'alumnes entre els centres de primària i els instituts sigui prou significatiu o bé en situacions de proximitat física dels edificis.

5. Establiment de criteris per a la delimitació de les àrees territorials de proximitat per als processos d'escolarització i de preinscripció.

En el nostre sistema, les àrees territorials de proximitat tenen com a única finalitat ordenar les sol·licituds d'escolarització mitjançant l'aplicació d'uns barems, només en el cas que la demanda de places sigui superior a l'oferta disponible. La normativa actual i la que contemplarà la LOE no preveu, en cap cas, zones escolars d'adscripció directa per a l'alumnat.

Per garantir a totes les famílies que l'accés als centres educatius, en el cas que tinguin més demanda que oferta, es fa en condicions d'igualtat d'oportunitats, l'administració estableix un sistema de baremació de les sol·licituds, que té en compte, entre d'altres aspectes, la presència de germans

al centre, la renda familiar i la proximitat. L'única finalitat de les àrees territorials de proximitat és, doncs, establir un criteri que permeti avaluar de forma objectiva la proximitat del domicili de la família al centre educatiu, de manera que s'eviti la selecció de l'alumnat per part del centre amb criteris diferents als que estableix la normativa.

Malgrat que el nombre d'alumnat afectat per l'aplicació del sistema de baremació sigui baix en termes percentuals, és evident que les famílies que no poden accedir al centre educatiu més desitjat acostumen a sentir-se, en un primer moment, no satisfetes. Caldria, doncs, una determinació d'aquestes àrees territorials de proximitat que reduís, en la mida del possible, aquest grau d'insatisfacció.

Actualment, les àrees territorials de proximitat són diferents pel sector privat concertat i en el sector públic. En el primer cas, les àrees són els districtes municipals, tot i que en alguns casos aquestes àrees apareixen ampliades per resolucions específiques. En el segon cas, les àrees són més petites, d'una dimensió, en general, inferior a la zona estadística i amb una estructura que presenta superposicions entre elles. Aquesta disparitat de models per a la zonificació entre els dos sectors i la presència de superposicions entre àrees, implica desequilibris importants pel que fa a la igualtat d'oportunitats en funció dels territoris i dificultats d'ordre més general en la gestió del procés de preinscripció.

El centres privats concertats, majoritàriament, tenen alumnat procedent de zones properes a la seva ubicació i, per tant d'un entorn menor que el districte complet, què és l'àmbit actualment previst per la normativa. Tanmateix la gran concentració de centres privats concertats en la zona de Sarrià-Sant Gervasi converteix alguns d'aquests centres en pol d'atracció d'alumnat d'una àrea més àmplia que la que estableix la normativa i, fins i tot, incorporant alumnat de municipis fronteres a la nostra ciutat. La modificació dels criteris de delimitació de les àrees territorials de proximitat que es proposen no afectarà *de facto* la situació actual de la gran majoria de centres privats concertats.

La revisió del model actual s'haurà de fer tenint en compte sis criteris bàsics:

- Determinar les mateixes àrees per a l'escola pública i per a la privada concertada.
- Evitar la superposició d'àrees.
- Evitar les disfuncions que les àrees territorials de proximitat provoquen en el procés de preinscripció als centres ubicats en les seves fronteres.
- Aconseguir que la canalització de la demanda en relació a l'oferta, a través d'aquestes àrees, permeti una disminució del grau d'insatisfacció de les famílies i que sigui beneficiós per al conjunt del sistema.

- Mantenir i millorar el concepte d'escola de proximitat que avui està generalitzat en el sector públic i que és molt majoritari en el sector privat concertat.
- Procurar que el sistema d'àrees garanteixi l'equitat per a tothom i, al mateix temps, que sigui un sistema de fàcil comprensió i aplicació.

METODOLOGIA I INDICADORS

La LOGSE estableix com a obligatoris els ensenyaments bàsics: l'educació primària i l'educació secundària obligatòria, és a dir, des dels 6 als 16 anys. Tanmateix, en l'actualitat, s'ha universalitzat l'escolarització a partir dels 3 anys i s'ha reconegut, també, la gratuïtat del segon cicle de l'educació infantil, formant unitat amb la primària. Per aquest motiu, el Mapa Escolar dels ensenyaments bàsics inclou els següents nivells:

- El segon cicle d'educació infantil i la primària, 3-12 anys.
- L'educació secundària obligatòria, 12-16 anys.

En el sector públic aquests ensenyaments es fan en dos tipus de centre: les escoles de primària, denominades CEIP i els instituts de secundària, denominats IES. El sector privat té una gran diversitat d'estructures en funció de les etapes educatives que ofereixin.

Per tal de quantificar la programació de les necessitats actuals i les previsibles en un futur immediat, s'han tingut en compte els següents paràmetres:

a) Pel que fa a l'oferta de places escolars

Es treballa a partir del nombre de línies per etapes de cada centre i per la ràtio alumnes/grup corresponents a cada etapa educativa: 25 alumnes a infantil i primària i 30 alumnes per grup a secundària obligatòria. En el cas dels centres públics l'oferta estructural expressada en línies ens permet determinar la màxima utilització possible dels centres educatius. Pels centres privats s'han tingut en compte les línies en funcionament pel curs 2005-2006 i s'han agrupat per etapes educatives separant els centres privats concertats i no concertats.

b) Pel que fa a la demanda de places escolars

La demanda total potencial, en el cas de l'ensenyament obligatori coincideix amb la població de les edats corresponents a les etapes educatives (3-16 anys)

Per determinar la població actual es parteix del padró del 2004 per la població de 3 fins a 16 anys. L'altre element de la demanda és la matrícula total de l'alumnat, que a la nostra ciutat és superior a la població actual ja que incorpora infants i joves dels municipis propers i, també, per l'acumulació

d'alumnat d'edats superiors que representa l'alumnat repetidor. El referent de matrícula és el curs 2005-2006.

Per a analitzar la demanda també s'ha tingut en compte les característiques i l'evolució de les sol·licituds expressades en els processos de preinscripció dels darrers anys i, especialment, en els casos en que aquesta demanda no ha pogut ser atesa.

Per a determinar la demanda de l'ensenyament secundari obligatori i, en particular pel sector públic, es té en compte la capacitat i la matrícula de l'alumnat de sisè de primària en relació a la del 1r d'ESO, amb l'objectiu de garantir que tots els alumnes que estan en la primària pública tinguin i puguin disposar d'una plaça al 1r d'ESO públic. També, cal considerar la possibilitat que hi hagi demanda de plaça per part de l'alumnat de primària que no té continuïtat en ensenyaments posteriors, o bé en els casos de canvi de centre i de sector.

Per tal de conèixer la demanda potencial dels propers anys i determinar les noves necessitats s'han incorporat dos factors fonamentals: les projeccions demogràfiques i les previsions de nous habitatges per a les noves intervencions urbanístiques. En tots dos casos els resultats comportaran, inevitablement, un increment de l'oferta del servei educatiu.

c) Les projeccions demogràfiques

Les projeccions demogràfiques són extraordinàriament importants, però, al mateix temps, els seus resultats generen dubtes raonables per la dificultat d'encertar plenament el comportament de les variables al damunt de les quals se sustenten aquestes projeccions. L'avantatge, en el nostre cas, és que només necessitem una previsió a curt termini i no sembla que en aquest curt període de temps es donin canvis substancials en el comportament de les variables que afecten el càlcul de la població dels propers 5 anys.

Les projeccions demogràfiques de la ciutat apunten a una certa moderació de creixement de població en comparació al conjunt de Catalunya. D'altra banda, el comportament de la matrícula de l'alumnat apunta cap a un canvi de tendència respecte a la darrera època, d'altra banda, sense que s'hagi produït un increment massa espectacular del nombre d'alumnes matriculat. En els darrers anys l'augment d'alumnat s'ha produït en el sector públic com a conseqüència de la incorporació d'infants i joves procedents d'altres països.

En el nostre cas, hem fet servir les projeccions demogràfiques que l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT) va elaborar l'any 2003 en base a les dades de població del 31 de desembre de 2002. IDESCAT treballa amb 4 escenaris diferents (alt, mitjà-alt, mitjà-baix i baix), definint el mitjà-alt com a

escenari tendencial. IDESCAT també ha realitzat l'adaptació d'aquestes projeccions per comarques i, en el nostre cas, pel municipi de Barcelona.

El Gabinet Tècnic de Programació de l'Ajuntament de Barcelona ha adaptat la projecció de l'IDESCAT a l'estructura de districtes de la ciutat, obtenint una projecció de població específica per districtes en cadascun dels escenaris.

A partir de la comparació de les dades projectades per IDESCAT amb les dades reals de població de 2004 i tenint en compte l'evolució de les dades reals de matrícula durant els dos darrers cursos, hem cregut que l'escenari més compatible amb l'evolució real de la població escolar 3-16 a la ciutat de Barcelona és l'escenari baix, i és a partir de les dades d'aquest escenari que hem fet les previsions per a l'any 2010. Tot i així, també contemplem l'escenari mitjà-alt corregit, com a fita superior màxima de les possibles necessitats d'escolarització.

d) Les noves intervencions urbanístiques

En els propers anys la ciutat continuarà avançant amb nous planejaments urbanístics derivats de la necessitat de noves infraestructures, de la reurbanització d'espais i de la transformació d'equipaments, així com de noves intervencions per a l'adequació dels espais i l'ordenació de noves centralitats. També hi ha pendent la construcció de nous equipaments escolars en zones on les intervencions urbanístiques estan en procés o encara no estan acabades.

El conjunt de les noves intervencions afectarà diverses zones de la ciutat i en destaquem les següents:

- La zona de la Marina colindant amb la Zona Franca, en el districte de Sants-Montjuïc.
- El sector de la Sagrera, amb la construcció de l'estació de l'AVE, al districte de Sant Andreu
- La reordenació i nou planejament de la zona de les antigues Casernes, al districte de Sant Andreu
- La zona de 22@, al districte de Sant Martí

e) Indicadors

El conjunt d'informacions anteriors permeten disposar dels següents indicadors:

- La taxa d'escolarització, que es calcula dividint l'alumnat matriculat d'unes edats o nivells educatius determinats respecte a la població corresponen a les mateixes edats.

- Grau de cobertura, que es calcula dividint la capacitat dels centres respecte a la població a escolaritzar de les edats corresponents a les etapes educatives.
- Grau d'ocupació, que es calcula dividint la capacitat dels centres respecte a la matrícula de l'alumnat corresponen a les etapes educatives.
- Ràtio, que es calcula dividint les places ofertes entre el nombre d'alumnes matriculats.

Tots aquests indicadors s'obtenen pel conjunt de la ciutat, per sectors, per districtes, per zones i, si s'escau, per centre.

Les dades sobre l'assignació de plaça escolar que es fa al llarg del curs escolar a partir de la incorporació de la nova població o per moviments intern, també, s'han incorporat en l'anàlisi de la demanda i de l'oferta. Aquesta informació permet conèixer el grau de saturació dels centres i de les zones i la seva possible evolució.

El conjunt de les dades i l'anàlisi de tota la informació que es disposa permet fer una previsió de l'oferta necessària per a l'any 2010 i conèixer l'evolució i les modificacions que comporten les intervencions que s'han de fer al llarg d'aquest període.

f) Objectius

A l'hora de quantificar les necessitats d'escolarització globals ens basem inicialment en les dades de la projecció de població però, en el moment que volem traduir aquestes necessitats d'escolarització en una previsió d'oferta de noves línies estructurals, ens veiem obligats a marcar uns objectius numèrics tant per al sector públic com per al sector privat concertat.

Pel que fa a aquesta proposta, i d'acord amb el criteri d'actuació indicat anteriorment corresponent a l'estabilització del nombre de concerts educatius, mentre no s'actualitzi el marc normatiu vigent, creiem convenient no marcar cap objectiu de creixement de la capacitat estructural del sector privat concertat a la ciutat de Barcelona. Pel que fa al sector públic, optem per marcar uns objectius d'increment de la capacitat estructural actual progressius i territorialitzats.

D'una banda, hem marcat uns objectius per a la situació actual, de l'any 2005. Aquests objectius de capacitat en el sector públic pretenen compensar els dèficits actuals de cobertura, tant des d'una perspectiva global com d'una perspectiva específica del sector públic. L'aplicació de la metodologia de treball descrita anteriorment ens portarà a determinar una sèrie de necessitats de noves línies estructurals que caldria satisfer de manera prioritària i urgent. En

segon lloc, de cara al 2010, marcarem uns nous objectius que permetin mantenir i millorar la cobertura del sector públic i, alhora, satisfer les noves necessitats d'escolarització provinents de la previsió d'increments demogràfics. Per segona vegada, aquests objectius ens marcaran un nou increment de les necessitats de noves línies estructurals, que representaran una segona fase de prioritats.

D'una altra banda, hem marcat objectius de forma territorialitzada, ja que els desajustaments entre oferta i demanda actual i la previsió de noves necessitats d'escolarització no es distribueixen de la mateixa manera en tots els territoris de la ciutat i, en conseqüència, cal fer un ajust local dels objectius de creixement. Simultàniament, aquest ajust ens ha de permetre també modular la planificació de forma i manera que s'afavoreixi l'assoliment dels objectius generals plantejats, ço és, l'afavoriment de l'equilibri territorial, l'equitat i la cohesió social.